

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Botea, Bianca: *Territoires en partage. Politiques du passé et expériences de cohabitation en Transylvanie* [Teritorii controversate. Politici ale trecutului și experiențe de coabitare în Transilvania]. Paris: Éditions PÉTRA, Collection „Usages de la mémoire”, 2013, 350 p.+ 12 p. ilustrații.

Abstract. Construcția Transilvaniei ca și „peisaj” memorial și patrimonial își are rădăcinile într-un eveniment istoric de schimbare de frontieră intervenit în 1920. Acest eveniment a generat narațiuni oficiale diferite și conflictuale, integrate în două construcții naționale și legate de două state vecine. Ce mai rămâne astăzi din această memorie istorică evocând pentru unii o experiență națională traumatică sau, pentru alții, un moment major al istoriei și gloriei naționale? Ne putem întreba cum un teritoriu cu frontiere flexibile și fără o bază administrativă solidă ajunge să funcționeze ca o categorie sensibilă și performativă? În contextul actual al Uniunii Europene, care a integrat România și Ungaria, aceste aspecte nu mai evocă o problemă de schimbare de frontiere ci anumite tensiuni privind coabitarea pe același teritoriu a diferitelor populații sau grupuri în acest context multiethnic. Această carte, bazată pe o cercetare antropologică realizată în cea mai mare parte la Cluj-Napoca, ne conduce în multiple spații urbane, muzee, asociații, festivaluri, în care „Transilvania” e construită ca un peisaj de memorie și de patrimoniu, implicând o dimensiune locală, națională, transfrontalieră și transnațională. Diferitele locuri de cercetare menționate pot fi analizate ca spații de producție și de reactualizare a trecutului revelând dinamici recente ale naționalismului, regionalismului și etnicității în această regiune a Europei, precum și efectele acestora asupra concepției teritoriului. În ultimul rând, aceste negocieri ale trecutului ne invită la analiza construcției ideii de „spațiu public” în context de pluralitate lingvistică și confesională.

Cuprinsul cărții și rezumatul în trei limbi (franceză, engleză și română) pot fi vizualizate pe pagina web a [Universității Lumière Lyon II](#) (Franța).

Dávid, Péter: „Itt van a legvégső óltára Pallásnak” Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság és az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság története [Istoria instituțiilor Societatea Transilvană pentru Publicarea Manuscriselor și Societatea Transilvană Maghiară pentru Cultivarea Limbii]. Cluj-Napoca: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2013. 251 p.

Abstract. Volumul analizează bazele constituirii instituțiilor științifice transilvane (Societatea Transilvană pentru Publicarea Manuscriselor și Societatea Transilvană Maghiară pentru Cultivarea Limbii) de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Analiza se concentrează asupra obiectivelor, activității și ideologiei acestora, cât și asupra textelor publicate de aceste instituții. Sunt ilustrate totodată și motivele pentru care a fost posibilă înființarea unor asemenea societăți în Transilvania, în timp ce la vremea respectivă în Ungaria nu existau structuri similare.

Primul capitol al cărții prezintă situația din Transilvania de la sfârșitul anilor 1790 și dietele organizate în anii respectivi, acestea reprezentând contextul primar al înființării societăților științifice. Sunt prezentate problemele politice evidențiate în cadrul discuțiilor din forul legislativ superior care, la rândul lor, au reprezentat și temele Societății pentru Publicarea Manuscriselor și ale Societății pentru Cultivarea Limbii. Al doilea capitol al cărții are în centru Societatea pentru Publicarea Manuscriselor, și se axează pe analiza structurii de organizare și a obiectivelor stabilite de societate. Societatea Transilvană pentru Cultivarea Limbii este tratată în capitolul trei al cărții, axându-se pe analiza manifestelor scrise de Aranka György și problematica limbii maghiare oficiale. Acestea ilustrează principalul obiectiv al societății: transformarea limbii maghiare într-o limbă adecvată pentru comunicarea politică, juridică și științifică alături de răspândirea

acesteia în rândul naționalităților de pe teritoriul țării. Ultima parte a capitolului se referă la textele de mare interes pentru Societatea Transilvană pentru Cultivarea Limbii și la notele pe marginea *Csíki székelly krónika* [Cronici secuiești din Ciuc], folosite de societate în editarea unei descrieri a Transilvaniei, ca răspuns împotriva scrierii lui August Ludwig Schlözer *Kritische Sammlungen*. Din analiza acestora reiese că, urmând aceeași ideologie, a „Transilvaniei unitare”, Societatea pentru Cultivarea Limbii încerca să elaboreze o serie de documente reprezentative prin care să dovedească faptul că limba maghiară este adecvată pentru comunicarea juridică, politică și științifică. Abordarea narativă transilvană astfel realizată definește locul naționalităților (maghiari, secui, sași) din Transilvania, conform perspectivei istorice tradiționale.

Péter H., Mária: *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai, I-II.* [Referințe maghiare privind farmaceutica din Ardeal]. Cluj-Napoca: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2013. 391 + 495 p.

Abstract. Istoria farmaceuticii din Ardeal a avut o evoluție specifică de-a lungul secolelor datorită condițiilor politice și economice precum și influența reciprocă a naționalităților stabilite pe aceste meleaguri, care totodată și-au păstrat valorile spirituale distincte. Dezvoltarea istoriei științelor se poate înțelege cu adevărat doar cunoscând aceste realități. Deși sunt mulți autori de seamă care în scrierile lor se ocupă de istoria farmaceuticii din Ardeal, cum ar fi Gusbeth (1884), Orient (1926), Izsák (1979), Fabritius (1986, 1989), Lipan (1990), Spielmann-Baicu (1994), Mermeze (1999), Gyéresi (1999), Budaházy (2008), Popescu (2009) și Tuka (2010) mai există probleme care pot fi precizate și completate. Prin urmare, prezenta lucrare nu intenționează să cuprindă întreaga istorie a farmaceuticii ardelenice, ci doar să completeze studiile apărute până în prezent cu referințele maghiare, deoarece datele românești și germane au fost deja prelucrate. Cele două volume abordează următoarele teme: formarea rețelei farmaceutice, învățământul farmaceutic, activitatea în societățile profesionale, publicațiile precum și biografia a peste 260 de farmaciști. Fiecărui capitol sau subcapitol îi este atașată o listă bibliografică care cuprinde cărți, articole, materiale de arhivă și relatări ale urmașilor. Datele colectate și analizate sunt prezentate și în tabele, iar autenticitatea lor este susținută print referințe la un număr mare de documente. La sfârșitul volumului II se găsește lista persoanelor care au contribuit cu informații la cercetare, respectiv un indice de localități.

▪ reviste, articole

Pro Minoritate, 2013/4

Abstract. Tematica numărului actual al revistei este centrată pe relația dintre sport și identitate, respectiv interpretările rezultatelor din sport în context etnic minoritar. Istoricului Nicolae Constantin Pompiliu analizează canonizarea campionilor de origine etnică minoritară din România în perioada comunistă, abordând în principal chestiunea românizării numelor lor. Gábor Andreides parcurge opt decenii (1931-2013) din istoria partidelor de fotbal jucate între echipele naționale ale Ungariei și României, conturând întărirea tonurilor naționaliste în perioadele premergătoare fiecărui meci, și menționând cazurile sportivilor minoritari într-una dintre naționale, respectiv cei care au jucat în ambele echipe. Într-un eseu, Traian Ungureanu analizează unul dintre cele mai vechi derbiuri de fotbal denumit Old Firm, mai exact întrecerile dintre Glasgow Rangers și Celtic Glasgow, care în concepția lui nu mai au nimic de-a face cu principiile jocului, pentru că în acest caz fotbalul reprezintă doar un altfel de mijloc în continuarea conflictelor din Irlanda de Nord. Șirul articolelor continuă cu mărturiile fostului jucător din naționala Serbiei, Ivan Ergić, care într-un stil la fel de emoționant relatează despre „paganismul fotbalului pravoslav”. În interpretarea lui, stadioanele devin situl în care se manifestă frustrarea tinerilor „lumpenproletarizați”, care împreună cu părinții lor sunt „cei mai mari perdanți ai tranziției”. Următorul studiu este semnat de către Csanád Demeter și abordează două investiții importante din perspectiva istoriei sportului după al Doilea Arbitraj de la Viena, pe de o parte cantonamentele de schi pentru armata maghiară realizate la Harghita-Băi, pe de altă parte proiectele complexului sportiv din

Miercurea Ciuc pentru tinerii încadrați în organizațiile premilitare „Levente”. În final, diplomatul Ádám Balázs relatează despre experiențele lui legate de fotbal din Madrid prin Paris și București.

Revista mai conține strategia Consiliului Național Maghiar din Serbia despre folosirea oficială a limbii materne precum și trei recenzii despre cărți apărute recent sub egida Fundației Kisebbségért - Pro Minoritate și Editura Méry Ratio.

▪ anunțuri

CfP *History of Communism in Europe*, 5/2014

Descriere. Revista internațională anuală a Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) a lansat apelul pentru lucrări la numărul din 2014. Tematica propusă pentru acest număr este Narratives of Legitimation in totalitarian regimes - heroes, villains, intrigues and outcomes [Narrative de legitimare în regimuri totalitare - Eroi, ticăloși, intrigi și consecințe]. Sunt așteptate cercetări interdisciplinare în următoarele tematici propuse: diferite baze ale legitimării regimului totalitar; discursuri naționale/naționaliste și modele narrative ale memoriei; instituții și caractere simbolice: monografii, autobiografii, narativele identității înrădăcinate în tradiție; narativele socialiste pentru legitimizarea egalității între sexe; practici cotidiene, educație și propagandă; narrative și contra-narative despre relația dintre autoritățile religioase și laice etc.

Data-limită pentru depunerea abstractelor: 1 iunie 2014.

Mai multe informații găsiți pe pagina web IICCMER.

CfP *Religious and Sexual Nationalism in Eastern Europe: Theoretical and Empirical Perspectives* [Naționalism religios și sexual în Europa de Est. Perspective teoretice și empirice], 2014

Descriere. Apelul pentru lucrări a fost lansat de către Amsterdam Centre for the Study of Lived Religion și vizează o tematică proeminentă și mult contestată în societățile est-europene, adică poziția religiei și a homosexualității. Volumul va fi axat pe presupunerile strategice și ideologice, interese și efecte ale construcțiilor (homo)sexualității și a religiei în sferile publice din Europa de Est. Unele societăți încă percep homosexualitatea ca un factor care periclitează identitatea națională și culturală, iar religia joacă un rol important în consolidarea identităților culturale, ceea ce se poate remarca de exemplu în discuții legate de marșul homosexualilor. Naționalismul sexual și religios apar ca markeri de identitate colectivă atât în dezbateri politice cât și în cultura populară. Volumul va aborda discursurile culturale și diferențele culturale în varii contexte din Europa de Est și rolul cultural și politic al religiei în conflicte legate de diversitatea sexuală. Tematicile propuse spre elaborare includ: naționalism religios și sexual - perspective teoretice; chestiuni metodologice; studii de caz din diferite țări; analiza discursurilor media; religia și drepturile minorităților sexuale în Europa de Est postcomunistă; religia, violența și homosexualitatea în rețelele de socializare; efectele discursului public pentru comunitățile LGBT; contextul teologic și diversitatea sexuală; relația între etnonaționalism și religie în Europa de Est; religia și naționalismul sexual în cultura populară etc.

Termenul-limită pentru predarea abstractelor: 15 mai 2014.

Pentru mai multe informații accesați pagina web al Centrului.

Școala de vară *Human Rights, Minorities and Diversity Management. Political Participation* [Drepturile omului, minorități și managementul diversității. Participare politică], Bozen/Bolzano (Italia) - St. Moritz (Elveția), 23 iunie 2014 - 02 iulie 2014

Descriere. Școala de vară este organizată de către Institutul pentru Drepturile Minorităților al Academiei Europene din Bozen/Bolzano (EURAC, Italia) în cooperare cu Fundația Convivenza (Elveția), Școala de drept

a Universității Middlesex (Regatul Unit) și Universitatea din Graz (Austria). Ediția 2014 a școlii explorează tematica participării politice centrată pe minorități naționale, populația indigenă și migranți, și introduce cursanților standardele, legislația și instituțiile care facilitează participarea politică a grupurilor minoritare. Participanții vor examina critic eficacitatea acestora și vor evalua căile și strategiile alternative existente pentru membrii minorităților care urmăresc să participe în viața politică. La fel, vor fi discutate întrebări importante precum de ce persoanele care aparțin unor grupuri de minoritari, față de cei majoritari, trebuie să le fie garantate drepturi speciale de participare, care sunt stipulate în diferite norme internaționale și regionale.

La școala de vară sunt așteptați studenți (MA sau PhD), juriști, economiști, politologi și persoane activând în alte domenii ale științelor sociale care lucrează pentru organizații neguvernamentale, funcționari publici, jurnaliști, profesori etc.

Data-limită pentru depunerea aplicațiilor: 10 aprilie 2014.

Participanții care vor preda un eseu la finalul cursului pot acumula 5 credite ECTS de la Universitatea din Graz.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web [EURAC](http://eurac.org).

Școala de vară *Politics of Nations in Contemporary Europe* [Politicile națiunilor în Europa contemporană], Helsinki, 5-21 august 2014

Descriere. Cursul este organizat de către Universitatea din Helsinki, Școala Suedeză de Științe Sociale (University of Helsinki, Swedish School of Social Science - SSKH) și oferă o privire detaliată asupra tradițiilor și abordărilor științifice în studiul naționalismului, respectiv cum pot fi acestea folosite în elaborarea studiilor de caz. Cursurile acoperă o tematică și arie geografică largă, demonstrând cum naționalismul afectează atât politicile internaționale cât și viața cotidiană a oamenilor. Astfel, vor fi abordate întrebări precum: Cum influențează naționalismul procesele ale integrării europene? Care este relația dintre imigrare, diversitatea culturală și mișcările naționaliste/populiste radicale din Europa? De ce retoricile evident naționaliste din punctul de vedere al observatorilor externi sunt acceptate într-un context specific național? De ce relocarea artefactelor istorice produc rebeliuni violente? Cum pot gestiona statele naționale pluralitatea etnonațională? Cursul include 28 ore de prelegeri, 12 ore de atelier și un examen final, iar prin absolvirea cursului pot fi acumulate 6 puncte ECTS.

Mai multe informații (profesori, bibliografie, taxe etc.) găsiți pe pagina web a [școlii de vară](http://summer-school.org).